

Forskningsbasert skoleutvikling

Kitt Lyngsnes, førsteamanuensis, HiNT

Norske lærere blir stadig eldre. Gjennomsnittsalderen på lærerne er høy, og allerede utdannes det for få nye til å dekke skolens behov de nærmeste årene. I tillegg går søkningen til lærerutdanning drastisk nedover. I år har bare høgskolene i Oslo og Trondheim fylt opp studieplassene på allmennlærerutdanningen. Hvorfor vil ikke ungdommer bli lærere? Lønn nevnes hyppig som forklaringsfaktor, og det kan være noe i det, men bildet er mer komplisert. Er skolen fristende som framtidig arbeidsplass og læreryrket som karriereveg? For hva har vi sett de siste årene; jo stadige medieoppslag om norske elevers svake prestasjoner og skolens elendighet – og lærerne får veldig ofte skylden for begredeligheten.

Knapt noe annet tema i samfunnsdebatten engasjerer mer enn skole spørsmål. Men debatten preges av både synsing, tro og mye svartmaling av situasjonen i skolen. Mitt ærend er ikke å dele ut skyld eller finne syndebukker for at det er forhold i norsk skole som kunne fungert bedre. I stedet vil jeg løfte fram noen momenter basert på forskning om skolen som med fordel kan bringes inn i debatten.

Det siste året har jeg gjennom et forskningsprosjekt levd ganske tett innpå et lærerteam i grunnskolen. En av disse lærerne uttrykte følgende: ”Det som er vår akilleshæl er tidsfaktoren”. Hun beskriver sin opplevelse av situasjonen i skolen, men peker samtidig på et faktum som er fastslått i internasjonal forskning, nemlig at læreres arbeid er intensivert de siste tiårene. Volumet på skolereformer har aldri vært så stort som de siste 20 årene. Bak disse reformene ligger et trykk fra globalisering, informasjonsrevolusjon, internasjonale undersøkelser med rangeringer av skolerresultater mm.

Hva bruker lærerne tiden til – og ikke minst: hva tida ikke brukes til? Lærerteamet jeg har forsket sammen med, arbeider i en skole der det ikke lenger finnes klasser, men trinn på ca 50 elever. Det finnes heller ikke en fast timeplan fra uke til uke. Elevene har ikke ett fast klasserom,

Forskningssdagene

og de har ikke en klassestyrer. Lærerteamet grupperer elevene, fordeler dem på ulike rom til ulik tid, lager planer for hver uke (samt andre planer på til sammen seks nivåer), fordeler fagene og timene seg imellom osv. Fleksibilitet er stikkordet, og ideen er nettopp at tid, rom, fag, grupper osv skal kunne tilpasses fleksibelt ut fra behov. Men i praksis bruker lærerne mange timer hver uke på å organisere innenfor disse løse rammene og strukturene i stedet for å bruke av sin begrensede felles tid til å planlegge og drøfte undervisning, faglige opplegg og elevers læring.

Jevnlig slår det pedagogiske motebølger over skolen. Fra de siste årene kan nevnes ”læringsstiler” og ”ansvar for egen læring”. Bak disse ligger en tenking om at elever lærer mer når de får jobbe med størst mulig frihet og gjøre egne valg. Men når skolearbeidet i for stor grad overlates til den enkelte elev blir ofte lite gjort og lært, går det fram i min doktoravhandling. En elev sa det slik: ”Det hadde vært fint om lærerne kunne lært deg noe også”. Han påpekte behovet for variasjon og lærerens betydning for elevenes læring.

Det er ikke faglig belegg for myten om at lærere bør være mest mulig tilbaketrukkne og fungere som veiledere i elevenes læringsprosess. Ulike måter å undervise på kan være gode eller dårlige alt etter lærerens faglige og pedagogiske kompetanse, temaet det jobbes med, elevenes forutsetninger, tid, rom, utstyr osv. Individuelt arbeid, gruppe- eller prosjektarbeid, klassesamtaler, læreren som spør/forteller/formidler osv fungerer i ulike sammenhenger. Variasjon er viktig, og tilpasset opplæring er mye mer enn at hver enkelt elev jobber med individuelle oppgaver.

Jeg vil gjerne slutte meg til Professor Peder Haugs påpekning av at det ikke er aktørene i skolen som har hovedansvaret for tilstanden. De har fulgt opp det som har vært vedtatte rammer og idealer for arbeidet der. Skal vi utvikle skolen og rekruttere gode lærere, blir det viktig at den vegen som stakes ut, og de tiltak som iverksettes, bygger på forskning om elevers læring og trivsel. For det er ikke noen motsetning mellom læring og trivsel. Norske barn trives godt på skolen – og de trives enda bedre når de lærer!

(Publisert i Trønder-Avisa den 23.10.08)